

УДК: 304+37.04/37.09

Скороход Д.А.¹, Баштовенко О.А.²

¹студент, Ізмаїльський державний гуманітарний університет

²доц., Ізмаїльський державний гуманітарний університет

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИЙ СУПРОВІД ОСВІТИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Деякі фахівці визначають інклюзивне освітнє середовище як певну технологію інклюзивного навчання (І. Малишевська) з метою соціалізації дітей і молоді з особливими освітніми потребами (ООП).

На сьогоднішній день «здоров'язбережувальний освітній простір» відповідає комфортній атмосфері особистісного розвитку задля ефективної самореалізації кожної дитини, є відповідними до вікових особливостей дітей, психолого-педагогічних та оздоровчо-профілактичних умов для формування та зміцнення всіх компонентів здоров'я [7].

Вдосконалення моделі інклюзивного навчання в останні роки в Україні все більше знаходиться під пильною увагою фахівців, адже в суспільстві все гостріше постає питання включення дітей з особливими освітніми потребами до шкільного колективу освітнього середовища.

До основних напрямів формування здоров'язбережувального освітнього середовища відносять організаційно-гігієнічні умови для здійснення освітнього процесу, що утверджує пріоритет грамотного піклування про здоров'я учнів. Підбір та навчання педагогічних працівників здоров'язбережувальним технологіям є важливою умовою реалізації принципів здоров'язбережувальної педагогіки на практиці.

Обов'язковою умовою ефективності здоров'язбереження є вивчення впливу позитивних факторів та результативності діяльності закладів освіти щодо охорони здоров'я учнів, попередження хвороб, стресів.

Інклюзивне навчання спрямоване на надання кожній дитині максимально комфортних можливостей для результативного навчання та виховання [5]. Завдяки цілеспрямованому спілкуванню з однолітками поліпшується когнітивний, моторний, мовний, соціальний та емоційний розвиток дітей. Ровесники відіграють роль моделей для дітей з особливими освітніми потребами. Навчання має орієнтацією на сильні якості, здібності та інтереси дітей, з'являються можливості для налагодження дружніх стосунків зі здоровими ровесниками для оволодіння новими вміннями та навичками, що і є перевагами інклюзивної освіти для дітей з особливими освітніми потребами [6].

Великого значення набуває створення сприятливого клімату як необхідної умови успіху включення дитини з особливими освітніми

потребами до освітнього середовища. Прийняття та розуміння рівноправності такої дитини, визнання її повноцінним членом дитячого колективу. Лише за таких умов дитина з особливими освітніми потребами буде почуватися затишно та може успішно навчатися [1].

До одних із найголовніших факторів якісного створення здоров'язбережувального освітнього середовища в умовах інклюзивної освіти є підготовка з основ здоров'я, яка передбачає оволодіння здоров'язбережувальними і корекційно-розвивальними технологіями [7]. Високі показники професійної і соціальної адаптованості, знання проблем інклюзивного навчання та творчі підходи до його реалізації повинні характеризувати вчителя або асистента вчителя, який працює з такими дітьми [4].

Створення здоров'язбережувального освітнього середовища в умовах інклюзивної освіти має велике значення для забезпечення навчання і розвитку всіх учнів, незалежно від їх особливостей та потреб. Питання інклюзивної освіти ще довго буде відкритим і потребує подальших ретельних досліджень.

Здоров'язбережувальний освітній простір у дошкільних і шкільних закладах - це сукупність умов, заходів і стратегій, спрямованих на підтримку, збереження та покращення фізичного, психічного й емоційного здоров'я вихованців і учнів. Його мета полягає у створенні такого середовища, яке сприяє гармонійному розвитку особистості, формуванню здорового способу життя та підвищенню стійкості до негативних впливів.

У дошкільних закладах освіти сутність здоров'язбережувального освітнього середовища полягає у забезпеченні багатьох аспектів.

Фізична складова відповідає за формування і підтримання фізичного здоров'я. Психологічний комфорт формується доброзичливою атмосферою, яка забезпечує емоційне благополуччя дітей. Раціональне харчування є визначальним фактором зростаючого організму. Зрозуміло, що відповідно до вікової групи, діти потребують певного балансу харчових речовин у відповідних продуктах. Коли освітнє середовище відповідає необхідним умовам для збереження здоров'я, то відкриваються можливості для формування здорового способу життя. Для цього залучаються додаткові ресурси, педагогічний супровід фахівців.

Реалізація здоров'язбережувального напряму та формування здорового способу життя буде більш ефективною за умови співпраці з батьками. Для цього проводяться просвітницькі заходи, які допомагають батькам розуміти важливість здоров'язбережувальних

технологій. Важливим є залучення родин до спільних активностей і проєктів, спрямованих на збереження здоров'я дітей.

Розвиток фізичної складової здоров'я у дошкільників є фундаментом для формування гармонійної особистості та збереження їх загального здоров'я. У дошкільному віці активно розвиваються опорно-руховий апарат, м'язова система, а також основи рухових навичок. Фізична активність у цей період сприяє зміцненню імунітету, покращенню роботи серцево-судинної системи, розвитку координації та витривалості.

Таким чином, розвиток фізичної складової здоров'я у дошкільному віці закладає основу для здорового способу життя та створює передумови для успішного навчання й повноцінної участі у соціальному житті [2].

У цей час активно вибудовується соціальна складова здоров'я у дошкільників, що є важливим аспектом формування гармонійної особистості та адаптації дитини до соціального середовища. Багато уваги приділяється для розвитку комунікативних навичок. Навчання дітей висловлювати свої думки, почуття та потреби у доступній формі. Формування здатності слухати інших і реагувати на їхні запити. Всі взаємодії відбуваються через та супроводжується емоціями. Великої уваги потребує формування навичок співпраці, що може здійснюватись у вигляді організації групових ігор та спільних завдань, які сприяють розвитку почуття єдності та командного духу.

Формування позитивної самооцінки є основою для успішності особистості. Для цього необхідно допомогти дитині у пізнанні власних сильних сторін, заохочувати до досягнень і створювати позитивні умови для переживання успіху.

До основних аспектів збереження здоров'я дітей з ООП відносять медико-педагогічний супровід, що є важливою складовою системи підтримки дітей з ООП. Він включає регулярні медичні огляди та моніторинг стану здоров'я, індивідуальні програми реабілітації, фізичну терапію та корекційні заняття, спрямовані на розвиток рухових і когнітивних навичок.

Під час навчання в закладах освіти також великого значення набуває формування сприятливого освітнього середовища. Забезпечення безбар'єрного доступу до навчальних закладів, створення ресурсних кімнат для проведення індивідуальних занять і відпочинку, організація спільних заходів для всіх дітей з метою розвитку толерантності й взаєморозуміння.

Інклюзивні підходи до збереження здоров'я дітей молодшого шкільного віку з особливими потребами базуються на принципах

індивідуалізації, толерантності та співпраці. Ефективна реалізація цих підходів можлива за умови комплексної взаємодії педагогів, медичних працівників, батьків і суспільства. Тільки таким чином можна забезпечити гармонійний розвиток та інтеграцію дітей з ООП у сучасне суспільство.

Надзвичайно важливо дотримуватись здоров'язбережувальної траєкторії педагогічно-виховного процесу у середній школі та для старшої вікової групи учнів. Збереження здоров'я дітей середнього шкільного віку та молоді є одним із найважливіших завдань сучасної системи освіти, особливо коли йдеться про дітей з особливими освітніми потребами. Ця категорія дітей і надалі потребує індивідуального підходу до здоров'язбереження, що враховує їхні фізичні, психічні та соціальні особливості. Забезпечення умов для гармонійного розвитку таких дітей сприяє їхній подальшій інтеграції у суспільство та підвищує якість їхнього життя.

Діти, що мають особливості, які впливають на фізичний стан потребують адаптивної фізичної активності, регулярних медичних оглядів і реабілітаційних процедур з використанням спеціалізованого обладнання для забезпечення мобільності.

Фізична активність має бути інтегрованою у навчальний процес та враховувати індивідуальні можливості дітей. Це сприяє не лише покращенню фізичного здоров'я, а й формуванню впевненості у власних силах [3].

Психоемоційний стан дітей з ООП є важливим елементом їхнього загального здоров'я. У цієї вікової групи учнів з'являється потреба для корекції тривожності та стресу. Тому організація підтримувальних груп для спілкування та соціалізації буде досить доречною з використанням технік арт-терапії, музикотерапії чи ігрової терапії.

Психоемоційна підтримка сприяє розвитку емоційної стабільності, що є ключовим для успішного навчання та соціалізації.

Соціалізація є важливим фактором здоров'язбереження і головною метою інклюзивної підтримки. Забезпечення інтеграції дітей з ООП у колективні заходи, навчання толерантності серед однолітків дозволяє підтримати позитивний мікроклімат в освітньому закладі і надати можливість для визначення особистого місця і ролі у середовищі.

Здоров'язбереження потребує практичних підходів, що включають: індивідуалізацію навчання, впровадження здоров'язбережувальних технологій, партнерство з родинами [4].

Здоров'язбереження дітей з ООП стикається з багатьма викликами, такими як недостатня кількість фахівців, обмежене фінансування та низький рівень обізнаності суспільства про потреби цих дітей. Водночас

впровадження інноваційних технологій, розвиток інклюзивної освіти та міждисциплінарний підхід відкривають нові перспективи для підвищення ефективності здоров'язбереження.

Здоров'язбереження дітей середнього шкільного віку та молоді з особливими освітніми потребами — це комплексний процес, що вимагає індивідуального підходу, залучення різних фахівців і співпраці з родинами. Лише завдяки створенню сприятливого середовища, інтеграції сучасних технологій та просуванню інклюзивних цінностей можна забезпечити гармонійний розвиток таких дітей та їхню інтеграцію у суспільство.

Інклюзивне здоров'язбереження — це комплекс підходів, спрямованих на забезпечення рівного доступу до охорони здоров'я та освітніх можливостей для всіх дітей, незалежно від їх фізичних, психічних чи соціальних чи вікових особливостей. Система інклюзивного здоров'язбереження є основою для формування гармонійного розвитку дитини від раннього дитинства до старшої школи. Інклюзивне здоров'язбереження — це не лише турбота про фізичний стан дитини, але й створення умов для її гармонійного розвитку. Воно охоплює весь період дитинства та підліткового віку, забезпечуючи рівний доступ до освітніх і соціальних можливостей. Такий підхід сприяє формуванню здорового, впевненого та щасливого покоління.

Список використаних джерел

1. Аніщук А. М. Актуальні проблеми дошкільної та інклюзивної освіти: навч. посібн. для студентів другого (магістерського) рівня спеціальності 012 Дошкільна освіта. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2023. 268 с.
2. Баштовенко О.А. Визначення фізичного розвитку складової здоров'язбереження. *Молодь і ринок*, 2019, 2 (169).
3. Баштовенко О. А. Спрямованість на формування здорового способу життя у майбутніх вчителів фізичного виховання. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського: зб. наук. праць. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. 2011. № 3-4. С. 186-190.*
4. Калічак Ю., Посацький О. Психолого-педагогічні передумови використання здоров'язбережувальних технологій у системі інклюзивної освіти дітей дошкільного віку. *Наукові інновації та передові технології*, 2024, 2 (30).
5. Мішустіна, В. С. Особливості створення здоров'язбережувального освітнього середовища в умовах інклюзивної

освіти. шоста міжнародна конференція молодих учених «Харківський природничий форум» 18-19 травня 2023 р.(електронне видання), 301.

6. Мехед О. Б., Мірошник В. І. Підготовка майбутніх вчителів біології та основ здоров'я до соціально-педагогічної діяльності в контексті інклюзивного навчання. *Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму: Матеріали VI Міжнародної науковопрактичної конференції (м. Кам'янець-Подільський, 24-25 листопада 2022 р.)*. Кам'янець-Подільський, 2022. – С. 223-225.

7. Мехед О. Б., Рябченко С. В., Тюпіна Н. В. Створення здоров'язбережувального освітнього середовища у контексті інклюзивного навчання. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. Вип. 6 (162). Чернігів : НУЧК, 2020. С. 96-102

8. Коврігіна Л. Актуальні проблеми інклюзивного навчання в Україні. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії та перспективи*. Київ, 2018. № 20. С. 33–40.